

● Konuşturana: Hüseyin Kaya

Velud bir şairsiniz, senelerce şiire ara vermediniz, hayatınızın hiçbir döneminde sesinizi kısmadınız, başka türlere meylliniz olmadı. Şiirinizi bereketlendirin nedir?

Şiir yazmaya ortaokul son sınıfta başladım. Bunun sıkıntısını da çektim behresini de gördüm. Sıkıntısı; önümde bana yol gösterecek bir büyüğüm, bir ustam olmadı. Kendi kendime kafamı gözümü yarararak binlerce şiir yazıp yüzlerce mahalli gazetelerde ve dergilerde yayımlattım. Benimle beraber şiir yazmaya başlayanların çoğu kaybolup gittiler. Başta bir heves olarak başlayan şiir yazma serüvenimiz hâlâ sürüyor. Çok yazmanın behresi ise yazdıklarımı başka şairlerin şiirleriyle karşılaştırmama vesile oldu. Kendi yerimi belirmeme açısından bu kıyas güzel oldu.

Bu işin mekteplisi olmak isterdim ama maalesef alaylısı oldum. Bunun sıkıntılarını çektiğim zamanlar da oluyor fakat bazen de kendi kendimi şöyle avutuyorum: “Mektepli olsaydım kim ne der nasıl der diye kendimi bağlamak zorunda kalırdım.” İnsan Allah’tan ne isterse Allah kalbine göre veriyor.

Şiir biraz da yara işidir. Yaran varsa hem yârin hem yaren vardır. Gönül toprakları yâr ve yarenle sürülür, ekilir, biçilir. Ben bir taraftan sürmeye diğer taraftan da ekmeye çalışıyorum. Biçme işi ise benden sonraki nesillere kalacak düşüncesini diri tuttuğumuzdan Allah’ın gönlümüze düşürdüğü ilhamla şiirimiz bereketleniyor.

Dizinin dibinde oturacağım bir usta olsa her şey daha farklı olurdu, diyebiliyor musunuz?

Bırakın şiir yazmayı önümde bana yol gösterecek okuma programına tabi tutacak birisinin olmasını ne çok isterdim. Allah yüzüme bakmış ilk okuma talimlerine Mustafa Necati Sepetçioğlu, Tarık Buğra ile başlamışım. Şiirleriyle ilk tanış olduğum şairler ise Yetik Ozan, Necip Fazıl Kısakürek, Abdurrahim Karakoç, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Bahaettin Karakoç, Dilaver Cebeci oldu. Biraz kendimi tanımaya başlayınca da Yunus Emre, Mehmet Akif Ersoy, Sezai Karakoç, Nazım Hikmet’i okudum. Geriye dönüp baktığımda da Allah’ın sevgili kulu olduğuma şükrediyorum. Bütün bunları okumadan Batı edebiyatından ya da günümüzdeki adıyla “dünya klasikleri”nden başlayabilirdim. O

zaman da nerde durduğum, okuduğum, anladığımı, yazdığımı, kime hitap ettiğim belli olmazdı. Günümüz şairlerine yazarlarına bir bakın, verdiği örneklerde batı birinci derecede öne çıkar. Hâlbuki bir milletin kendine özgü kültürel kodları vardır. Bir istesek de istemesek de bu kodlarla birbirimizi anlar ve çözeriz. Kılavuzun karga olursa kulağın da devamlı onun kaba sesiyle çınlar.

“Usta-çırak” meselesinin günümüzde yeniden yorumlanması gerekir mi?

Şiir talimi için beş yıl fena bir zamanlama değil. Bir usta, size beş yıl emek verirse ondan sonra kalfalık kuşağınızı bağlar. Ondan sonra birkaç yıl da bir başka usta yanında talim yaptınız mı şair olmaya aday oldunuz demektir. İlkokul ve üniversite arasındaki mesafeyi on beş yıl olarak düşünürsek beş altı yıllık bir çıraklık dönemi uzun bir dönem sayılmaz. Bunu göze alacak çırak bulunur mu, orasını bilmiyorum. Şimdiki gençler öküz olmadan göpe yanaşmaya çalışıyorlar. Ben üç beş tane çırak buldum ama ne yazık ki hepsi bir yıl çıraklık yapmadan ustalık kuşağını nasıl kuşanırım düşüncesiyle hareket edince iplerini üzerlerine attım.

Günümüzde ustalık yapacak çırağına karşı sebat gösterebilecek kaç tane usta var orasını bilmiyorum ama çırak adayı olmadığından maalesef bu müessese işletilmiyor.

Aslında hepten bu müessese kalktı demek de zor sanki. Günümüz şairlerinden bazılarının etrafında sebatla bekleyen gençler de geliyor aklıma. Bu isimler yarın bir gün icazetli şair sınıfına girebilecek mi?

Dışardan bakıldığında bu ilişkiler dediğiniz anlamda usta çırak ilişkisi gibi görünse de öyle olmadığını maalesef görüyor, duyuyor, biliyorum. Her ne kadar bazı dergilerin dergâhına kapak atanlar o dergâhın müridi gibi hareket etseler de maalesef ortada ne mürit var ne postnişin. Herkes birbirini kandırmaya çalışıyor. Kim söylemiş bilmiyorum ama kendisine atasına babasına rahmet olsun: “Kendisi himmete muhtaç dede, nerde kaldı gayriye himmet ede!”

Usta çırak ilişkisinin buğday merkezli değil himmet merkezli olduğu bilincindeyim. Günümüz gençleri buğdayın peşinde olunca ona göre

de şeyh buluyorlar. İşte bu bahse konu şeyhler yellendiğinde müritleri havayı büyük bir iştahla içlerine çekerek “Bu yaşıma kadar burnuma çektiğim en güzel koku” deme yalakalığını gösterirken şeyh de ona göre müridini taltif ediyor maalesef. Tabirim biraz kaba oldu ama yolumuzu aydınlatan, düşünce dünyamıza tohumlar eken Mehmet Akif Ersoy: “Sözüm odun gibi olsun, hakikat olsun tek” demiyor mu?

Bir şairin şair olup olmadığına her şiir okuyan her şiir yazan karar veremez. Hele üzerinden mevsimler geçsin, vitrinin önünde ya da önde ikinci koltukta cam kenarında yolculuk yaptığı kimsenin aklında kalmaz. Akılda kalan ise edep duvarına taş, kum, Horasan harcı, yumurta, su mu oldu yoksa böyle bir duvardan habersiz mi yaşadı, onu zaman gösterecektir.

Dergi demişken siz de seneler evvel güzel bir şiir dergisi çıkardınız. Dönem şartlarına göre hayli nitelikli bir dergi idi Kırağı. Sağ ya da muhafazakâr denilen kitlenin ilkleri arasında aslında çoğu yönüyle. Biraz Kırağı'dan bahsedelim. Kırağı, Tayyib Atmaca'nın lügatinde hangi manaları karşılar?

Kırağı Şiir Dergisi, rüştünü ispat etmeye çalışmayan bu alanda bir boşluğu doldurmak için ve üç kişinin bir yıl boyunca destekledi daha sonraki yıllarda ise kendi ayakları üzerinde duran, reklam almayan, okuruna gönderilen bir dergiydi. Özellikle üniversitelerin olduğu şehirlerin kitappeverlerinde en çok satan iki üç dergiden biri oldu. “Sağ muhafazakâr” denilen çevrelerde yetişen şairlerin yolu bir şekilde Kırağı ile kesişti. Hatta burada palazlanıp da edebiyat dergilerinin yayın yönetmenliğini yapan ahde vefadan uzak bir sürü insan oldu. Bütün bunların yanında yaklaşık otuz yıldır samimiyetinden bir şey kaybetmeden gönlümüze yakın duran yüzlerce arkadaşımızı bir araya getirdi.

Bir derginin varlığı ile yokluğu arasındaki mesafe hatıralarda kaldığı kadardır. Kırağı; dostluğu, kardeşliği, ahde vefayı ön planda tutan bir dergi olarak yola çıktı. Kaliteden ödün vermedi. 11 tane şiir kitabı yayımladı. Maddi imkânsızlıklar yüzünden kapanmayan belki de ilk dergi oldu.

Kırağı her önüne gelenin dergi çıkarmadığı bir zamanda kıt imkânlarla basıldı ama adından söz ettiren önemli bir dergi oldu. Kırağı'nın bende kalan en uzun hikâyesi ise geriye dönüp baktığımda kalbimi kalbine yaslayacağım onlarca dost ve ahde vefadır.

Kırağı yalnızca “boşluğu doldurmak” amacıyla çıkmamıştır muhakkak. Ne gibi ümitler ve hayaller vardı dergi çıkmadan önce zihninizde? Nasıl bir mecliste aldınız dergi kararını? Neler yaşadınız, hissettiniz o vakitler. Gerçi Sühan dergisinde “Kapanmış Edebiyat Dergilerinin Hikâyeleri” sayısında bir kısmını anlatmıştınız bu hikâyenin. Biraz daha dinleyebilir miyiz nasıl bir macera idi Kırağı?

Cengiz Coşkun askerliğini asteğmen olarak yapıp ve askerde biriktirdiği paralarla bir giyim mağazası açmıştı. Ben memuriyete yeni başlamışım ve Mehmet Durmaz öğretmenliği bırakmış, bir dershanede çalışmaya başlamıştı. Mehmet ve ben iş çıkışlarında Cengiz'in dükkânına gidiyor bazen irticalen deyişiyoruz bazen de şiir üzerine muhabbet ediyorduk.

Ben bu arada Güneysu dergisinden ayrılmışım, dergicilik tecrübem var. O zamanlar taşrada ciddi bir edebiyat dergisi olmadığı gibi şiir dergisi de yoktu. Taşrada bir dergi çıksın ama büyük şehirlerde çıkan dergilerin kalitesinde olsun düşüncesiyle oturup projeler ürettik ve bu projeler sonucunda masraflarını üçümüzün karşılayacağı ve para ile satılmayacak bir dergi fikri çıktı ortaya.

Bir dergi, aynı zamanda gönül akrabalığı kuraçağımız insanlarla “bizim de hem bu çağa hem de bizden sonraki çağa söyleyecek sözümüz var” demek için yayın hayatına başlayan bir dergi oldu. Bir dergi, böyle düşüncelerle doğmamış bir dergi ise kapandığında bir ağaçtan düşen yaprak kadar hükmü olmaz.

Kırağı, yola çıktığında üç kişiydik ama yolda bize katılan gönül akrabalarımızın da samimiyeti sayesinde kendi kendine yeten reklam almadan çıkan bir dergi oldu. İlk defa bir şiir dergisi hem 45 günde bir hem de her sayısı farklı bir renkte basılan belki de tek dergi oldu.

Osmaniye'de ofset baskı yapan ilk matbaa ile Kırağı'yı basması için dolar üzerinden anlaşma yaptık ama matbaacı sözünde durmadı. Her sayıda dolar üzerinden farklı fiyatlar istemeye başladı. Bu arada Cengiz Coşkun'un işleri bozuldu. Şimdiki kafelere benzer bir kıraathane açtık ama burası da yürümedi ve Cengiz Coşkun Çorum'a taşındı. Kırağı için geniş bir büro tuttuk ve evlerimizdeki kitaplarımızı buraya taşıdık. Bu arada bir bilgisayarımla oldu ve gelen şiirleri daha rahat okunsun diye bilgisayar ortamına aktarıyorum ve çıktı alıp öyle dizgiciye gönderiyorum. Dizgici dizdikten sonra dergi nerede, hangi ilde basılıyorsa oradan bir ar-

kadaşımız tashihini yapıyor ve dergi böyle zor şartlarda basılıyordu. Bu zor şartlara rağmen 11 şiir kitabı yayımladık. İlerleyen dönemde yeni edebiyat dergileri çıkmaya başladı ve bize gelen şiirlerin kalitesi düşmeye başladı. Bunun üzerine dergiyi kapatma kararı aldık ve 27. sayıyı kapanış özel sayısı yaparak edebiyat dünyasından çekildik.

O zaman dergi Konya'da basılıyordu. Burhan Sakallı, derginin bütün işleri ile ilgileniyor ve dergi basıldıktan sonra otobüse veriyordu. O zamanlar Osmaniyede otogar yoktu. Otobüs, bir petrolde duruyor, ben otobüsü o petrolde karşılıyor dergiyi alıyordum. Eski bir mobiletim vardı. Derginin birazını kucağımı diğerini de arka sepetliğe alıp büroya getiriyordum. Son sayının geldiği o gün dergiyi büroya getirdiğimde kutuları açıp dergiye bakamadım. Ancak dergiyi abonelerine gönderdikten sonra ağlayarak derginin kapağına dokundum ve günlerce kendime geledim.

Aradan bir yıl geçtikten sonra Kırığı'da yazan arkadaşların ısrarları sonucu tekrar edebiyat dünyasına döndük ve bu dönüşümüzde Kırığı sadece şiir dergisi olmadı. Deneme ve hikâye de yayımlamaya başladık. İkinci dönemin ilk sayısı yani 28. sayı Kahramanmaraş'ta Mehmet Narlı'nın ilgilenmesiyle çıktı. On gün içinde kitapçılara bıraktığımız dergilerin tümü tükendi. 28. sayının ikinci baskısını yaptırmak zorunda kaldık. Bu arada Cengiz Coşkun'un Çorum'dan da İstanbul'a taşındığını söylemeden geçmeyelim. İstanbul'da bir reklam ajansında çalışıyor, derginin aydınlar çıktıklarını otobüsle gönderiyor biz de nerede matbaa bulursak orada bastırıyoruz.

Dergi kısa zamanda kendini toparladı, kitapçılarda aranan bir dergi oldu ve hiç bir dergimiz geri iade edilmedi. Cengiz bir ara Osmaniyeye döndü ve bir sebep göstermeden dergiden ayrılmak istediğini ve dergiyi Mehmet Durmaz ile benim sürdürmemi istedi. Cengiz çekilince Mehmet de çekileceğini ve benim dergiyi tek başıma sürdürmemi istedi. Uzun süre kendi kendimle cebelleşip durdum. Derginin asıl yükü zaten benim üzerimdeydi ve dergiyi devam ettirebilirdim.

Üçümüz bir sacayağı gibiydik. Onların yerini dolduracak başka arkadaşlarımız vardı ama belki de Mehmet ve Cengiz'in ayrılışını kimseye anlatamayacağımdan istemeyerek de olsa bir daha çıkmamak üzere derginin kapanmasına son kararı ben vermiş oldum.

Kırığı devam etseydi belki daha güzel işler yapacaktı ama demek ki Kırığı'nın ömrü de bu kadarmış vesselam.

Eskişehir'de de bir dergi maceramız oldu, buna da değinelim derim. Kırığı kadar aşikâr olmadı Ardıç'ın serüveni galiba. Ardıç dergisinde de Kırığı'daki heyecan, ruh var mıydı? Farklı bir ildeydiniz ve Kırığı'nın üzerinden epey zaman geçmişti. Yeniden dergiciliğe sizi iten sebepler nelerdi?

Eskişehir'deki sürgün yıllarımda okumak ve çok az yazmak üzerine planlar kurmuştum ama Osmaniyedeki hesap, Eskişehir'e uymadı. Beni Eskişehir'e davet eden Burhan Sakallı hem Kırığı şairleri arasında önemli bir yere sahip hem de Kırığı'nın Konya'daki tashih, baskı, dağıtım işlerini omuzlayan, kalan dergileri otobüse yükleyip Osmaniyeye gönderen kadirşinas bir dosttu. Odunpazarı Belediye Başkanı olmuş, bize de davetine icap etmek düşmüştü. Ardıç dergisi biraz da Burhan Sakallı'nın fikriydi. Mustafa Özçelik ağabey de bu arada Başkan Danışmanı olmuştu. Eskişehir'de muhafazakâr kesimin sesinin soluğunun çıkmadığı dönemlerdi. Mustafa Özçelik, Fatma Şengil Süzer, Mehmet Konukçu, Bilal Akan ve dergimizin sahipliğini üstlenen Burak Kılıç isminde bir arkadaşla yola çıktık. Gayemiz, uzun süredir bir yerlerde yazmayan daha doğrusu kendine çekilen şairlere yazarlara ulaşarak onları tekrar edebiyatla barıştırmaya çalışmaktı ama bunda başarılı olamadık.

Eskişehir'de iki üniversite olmasına rağmen muhafazakâr kesimde kültür ve sanatın içini dolduracak insanlara ulaşmakta zorlandık. Hatta Türkiye Yazarlar Birliği Eskişehir Şubesini açtık ama devam ettiremedik.

Ardıç dergisinde Kırığı'daki heyecanı yaşamak elbette mümkün değildi. Ataların şu sözü buraya iyi gider herhalde: "At bulunur meydan bulunmaz, meydan bulunur at bulunmaz." Geriye dönüp baktığımda ise 18 sayılıkla olsa hoş bir seda bırakmak güzel bir şey diye düşünüyorum.

Belki muhabbetin biraz dışında bir konu ama yine de sormak istiyorum. Sizin ifadenizle "Kendine çekilen şair ve yazar"lar sizce niçin edebiyata küsüyor bir süre sonra. Sizin de var yazma hususunda değilse bile yayımlama hususunda sizin de bu tarz küskünlükleriniz oluyor mu mesela?

Kendine çekilmeyi biraz da içimde yazmayı, yaşamayı sürdürmek anlamında kullanıyorum. Şair/yazar/insanın belli bir süre böyle bir hayatı yaşamak zorunda kalması da bir bakıma uzlete çekilme olarak kabul edilebilir. Konuyu biraz daha derinden alırsak bunun adına "itikâf" da diyebiliriz. Bu uzlete çekilme ya da itikâf süresince insan çevresini

ve kendisini gözlemler. Yapmak istediklerini planlar, yaptıklarını gözden geçirir. Candan ve candan dostlarını birbirinden ayırır. Kendisi için mi yoksa kendisinden sonraki nesillere olan borcunu ödemek için mi yazdığına karar verir.

Aslında kendime çekilmeyi biraz da iç hesaplaşma olarak görüyorum. Yazmak ve yayımlatmak tamamen yazan ve yayıncının arasındaki samimiyetle doğru orantılıdır. Yazdığımız dergilerde ya da kitaplarınızın yayımlandığı yayınevleriyle ne kadar gönül akrabalığınız varsa o kadar verimli olursunuz. Her ay sekiz dergide; sekiz şiir, dört yazı yayımlıyorsanız ya sizde bir sıkıntı var ya da dergi yönetmeni tarafından dolgu malzemesi olarak kullanılıyorsunuz demektir. Kendine çekilen şair ve yazar da bu durumdan vazife çıkararak köşesine çekiliyor, davet aldığı dergiler kendine uymuyor, kendisinin yazmak istediği dergilerdeki köşelerse çoktan tutulmuş, bundan dolayı pek bir yerde görünmek istemiyorlar.

Gönül rahatlığı ile şu dergi benim yazacağım dergi diyemiyorum çünkü edebiyatta farklı bir yerde durmam “köylülük” olarak algılanıyor. İşin kötü tarafı bizi böyle suçlayanların da şehirde bedevi gibi yaşadıklarını biliyorum.

Evet, tarz olarak farklı bir yerde duruyorum. Aslında bana göre farklı bir yer değil, olmam gerektiği yerdeyim ama yaşadığımız çağda geleneksel şiir ya da serbest şiir deyince ne anlaşılması gerektiğinin içi hâlâ doldurulamadığından herkes kavram karmaşalarından istifade ederek işi geçiştirmeye çalışıyor. Bütün bu olumsuzluklara rağmen söylemem gerekenleri daha doğrusu gelecek nesle karşı sorumluluğumu yerine getirmek adına söylemeye çalışıyorum.

Bir şair/yazar/insan dünyadaki zamanını “Lale Devri” olarak geçirirse kendisinden sonra gelecek insanlar onun kemiklerine söver. Akletmek/fikretmek/yazmak/yaşamak sorumluluk almak demektir. Ya da Derviş Yunus’un: “İlim ilim bilmektir/İlim kendin bilmektir/Sen kendin bilmezsin/Ya nice okumaktır” diye sözü özetlediğidir.

Sizce zaman ayıklayacak mı bazı şeyleri, bahsettiğiniz tavırla yayıncılık yapan dergileri ya da bu dergilerde yayımlanan ürünleri mesela? Ümidiniz var mı buna dair? Ümidimiz olmalı mı? Tamam, biz bildiklerimizden mesulüz ancak ya bundan sonrasının edebiyatı, sanatı böyle ise ve böyle kalacaksa sonraki nesle? Bunu da düşündüğünüz oluyor mu?

Çinlileri sevmem ama zannedersen bir ata-sözlerinde “Geleceğin köprüsünü bugünkü nesiller yapar” derler. Günümüz şair/yazarlarından çok azının yazdıklarını okur daha ziyade bizden önce ya da bizlerden büyüklerin yazdıklarından besleniriz. Günümüzde adı ağızlarda sakız olan ama edep ve edebiyat adına cürmü kadar bile yer tutmayan yüzlerce şair/yazar var. Ne yazarlar ne söylerler, neyden haber verirler, bizi nereye götürürler kimse bunun hesabını yapmıyor.

Günümüzde yayımlanan dergilere şöyle bir bakın. Dergi yönetmenlerine sorsanız derginin bir yayın politikası vardır ama gelin görün ki bu politikanın ne olduğunu kendileri de bilmiyorlar. Bir şair/yazar aynı ayda onlarca dergide yazıyor. Bu ne veluttuk kardeşim? Şair misin? Yazar mısın? Pazarlamacı mısın ya da megaloman mısın? Soru işaretlerini uzat uzatabildiğin kadar.

İnsanın gönül bağı kurabileceği bir dergi olur, haydi bunu biraz çoğaltalım üç olsun ama dördüncü dergi varsa bunun arkasında başka hinlikler ararım. Zaman zaman benim de bir ayda üç dört dergide yazım ya da şiirim yayınlanır ama şu dergi de benim dergim dediğim bir dergi yok son on yıldır.

Biz yaşadığımız bu çağda bir edebiyat köprüsü kuruyoruz. Bu köprünün kilit taşı köşe taşı, araya dökülen kırıntı taşlar, kumu, yumurta akı, suyu kim olacak belli değil ama bu köprü yapılacak. Önemli olan bu köprüde bir kum tanesi ya da bir su damlacığı kadar bile olsa işe yararlı olup olmadığımızdır.

Geçmişten günümüze ne kadar dergi çıktı bilmiyorum ama kaliteli ürünler yayımlayan dergilerin adı, her devirde yenilenecek bir sonraki devre taşınmıştır. İyi şair/yazar da bir ardıç tohumu gibidir. Derginin birisinde tutunacak bir yer bulur ve yıllar sonra bir ardıç ağacı olur.

Bu hususta çok konuştum biliyorum ama sözün özetini bulmak için de bir sürü arayış içine girmem gerektiğinin farkındayım. İşin özeti şu: Nasıl bir hayatı yaşıyorsanız o hayatın edebiyatına, sanatına, kültürüne katkı sunmaya gayret edersiniz.

Hayatımızın inişleri çıkışları olduğu gibi bu bohem edebiyatın da inişleri çıkışları olacaktır. İnsana dokunmaya başladığımız andan itibaren hayata da dokunmaya başlarız inşallah.